

גליון תזרני בהלכה, אגדה ומוסר

דברי מאיר

מאוצרותיו של הרב"ג רבי מאיר סגד שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד

שבט התש"פ

גליון מס' 17

השיעור השבועי בהלכה ואגדה

ממורנו הרב שליט"א

אי"ה מידי יום רביעי בשעה 18:30

בבנין ישיבת 'חכמת שלמה' (נובירט)

רח' החיד"א, בית וגן - ירושלים

פזנים ופרפראות

על פרשות השבוע שבהודש זה

דריהם הם זכרונם

פרקי חיים מרבותינו הקדושים
שיום פקידת שנתם בהודש זה

| פרשת בא |

וְיָסַר מֵעַל יָדְךָ אֶת הַמָּוֶת הַזֶּה (י. יז)

העיר המגיד הירושלמי הגה"צ **רבי שבתי יודלביץ** זצ"ל: יש להבין, מדוע דוקא במכת הארבה אומר פרעה ויסר את "המוות", שגראה מדבריו שמכה זו חמורה ומכאיבה יותר משאר המכות? - ובואר, שהנה בעל הטורים למד מן הפסוק (י, ז) "וינח בכל גבול מצרים", שמכאן שהארבה נח בשבת, כשם שלגבי שבת נאמר: "וינח ביום השביעי". ולפי הג"ל יש לומר, שאת כל המכות יכל פרעה לסבול ברשותו, אבל המופת שהארבה נח ביום השבת, היה לו בבחינת "מוות"...

| פרשת בשלח |

וְזָרוּחַ אַפִּיךָ נִעְרַמְנוּ מִיָּם (טו. ח)

"קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף" (פסחים קיח).

הגאון **רבי זלמן מוולוז'ין** זצוק"ל מצא מקור בתורה לדברי רבותינו, שהשוו בין מזונותיו של אדם לקריעת ים סוף. בקריעת הים נאמר כאן: "וזרוח אפיך נערמו מים", וכתוב "אפיך" לשון רבים, שלא כרגילות המקרא לכתוב "אפך" לשון יחיד. וכמו כן מצינו שינוי לשון מיוחד זה במזונותיו של אדם, שנאמר: "בזיעת אפיך תאכל לחם" - "אפיך" בלשון רבים...

| פרשת יתרו |

וַיִּתְּצֵבּוּ בְּתַחְתֵּית הָהָר (יט. יז)

"ויתצבו בתחתית ההר" - א"ר אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם" (שבת פח). והקשה מרן הראש"ל **רבינו עובדיה יוסף** זיע"א: הנה דרשו חז"ל בגמרא (תענית כו:): "ביום חתונתו - זה מתן תורה", שכביכול בני ישראל התחתנו עם התורה. והרי הלכה היא (קידושין ב) שאין אשה מתקדשת אלא מדעתה, וחכמים הפקיעו קידושין בעל כרחו (ב"ב מח:), וכן נפסק בטור ובש"ע (אה"ע סי' רס סעיף מב). וא"כ היאך חלו קידושי ישראל עם התורה, והלא הוכרחו לקבל אותה עליהם בעל כרחם?

ותירץ, על פי דברי המדרש (תנחומא פרשת נח, סי' ג): "ולא קיבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם את ההר כגיגית וכו'. והלא משעה שאמר להם הקב"ה מקבלים אתם את התורה, ענו כולם ואמרו: נעשה ונשמע? אלא על התורה שבכתב אמרו כן, לפי שהיא מעט ואין בה יגיעה וצער, מה שאין כן התורה שבעל פה, שיש בה הרבה מצוות קלות וחמורות, ואין מי שלומד אותה אלא מי שאוהב את הקב"ה בכל לבבו ובכל נפשו". ע"כ.

- ולפי זה מיושב היטב, כיון שעיקר הקידושין הם בתורה שבכתב ובלוחות הברית, ואילו התורה שבעל פה היא בבחינת "שארה", כסותה ועונתה". והרי הדין הוא, שהמקדש את האשה ואמרה שמתקדשת לו על מנת שאין לה עליו שאר כסות ועונה, הקידושין קיימים והתנאי בטל, שכל המתנה על מה שכתוב בתורה, ואינו דבר שבמזמון - תנאו בטל...

| פרשת משפטים |

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לְפָנֶיךָ: כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי (כא. א-ב)

מפני מה פותחת פרשה זו בענין "עבד עברי", הגבש שאין לו מה לשלם ונמכר לעבד - הלא ישנם עוד ענינים בהמשך הפרשה, שהם לכאורה תדירים יותר [חסד וכו'], ובהם היה ראוי לפתוח קודם? - התשובה היא פשוטה, אמר הגה"צ **רבי ראובן קרלינשטיין** זצ"ל: כאשר יש לאדם שני בנים, האחד ירא שמים, והשני ירד מן הדרך, ונתייה גב. היכן מונח ראשו של האב? ודאי כי כל העת הוא חושב על בנו הגב, היאך יוכל להצילו מבאר שחת ולהחזירו למוטב... זו היא גם דאגתו הראשונה במעלה של אבינו שבשמים - מה יהיה דינו של "בנו" הגב, כיצד נגרום לו לשוב בתשובה ולחזור אל חיק אבינו...

ב' בשבט - יום ההילולא של הרה"ק **רבי משולם זושא מאניפולי** זיע"א - מגדולי תלמידיו של המגיד ממעזריטש, אחיו של ר' אלימלך מליז'נסק בעל ה"נועם אלימלך". היה ידוע בתמימותו ואהבתו לכל נבא, וביראת חטאו וקדושתו הרבה.

מפורסם המעשה, כי הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע ואחיו הרה"ק ר' פנחס "בעל ההפלאה" זי"ע שאלו את רבם המגיד ממעזריטש זי"ע כיצד יזכה אדם לקיים את דברי המשנה "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה"? - "לכו אל בית המדרש, אל ר' זושא", הורה להם המגיד ממעזריטש, "והוא יפתור את קושייתכם!"

פגשו השניים ברבי זושא, שהיה עני מרוד מאין כמוהו ובגדיו קרועים ומטולאים, והנה פניו מאירות ושמחות כתמיד. שטחו את שאלתם לפניו. "תמה אני" - התפלא ר' זושא - "שרבינו המגיד הפנה אתכם דוקא אלי, הלוא אני לא ראיתי רע מעודי והייתי שרוי אך בטובה..."

בספר "מאור ושמש" (פרשת בק) מובא בזה"ל: "העניין הוא כך, שהעיקר הוא **התחברות ישראל** שיהיה אהבה ואחוה ורעות ביניהם, והדבר הזה **פועל ישועות גדולות ומסלק כל המקטרגים**. וכן שמעתי מפי אדמו"ר בוצינא קדישא מורינו הרב אלימלך מליז'נסק זצוק"ל כששאל אותו ביחוד הצדיק המפורסם בוצינא קדישא אחיו מורינו הרב משולם זושא ז"ל, הייתי אז אצלם כששאל אותו בזה הלשון: **אחי, למוד לי זה שאתה הוא פועל ניסים ונפלאות ומעשים נוראים, שאוכל גם כן לפעול כך**. כלל הדברים בקיצור שהשיב לו אדמו"ר, **שהוא על יד התחברות הצדיקים ואהבה וחיבה ורעות וכל הפעולות והמעשים נוראים**. והודה הצדיק הנ"ל לדבריו ואמר, בודאי כי זה עיקר הכל" (עד כאן הלשון שם).

כ"ה שבט (תרמ"ג) - יום פטירת **רבי ישראל ליפקין** מסלנט זצוק"ל, מייסד תנועת המוסר.

מפורסם המעשה, שכאשר הלך ר' ישראל לביתו בשעת ליל מאוחרת, ראה את סנדלר העיירה על משמרתו, רכון על הגעליים, וישב ומתקן...

תמה בפניו: הלא השעה כבר מאוחרת מאוד, מדוע אינך פורש למנוחת הלילה?

ענה לו הסנדלר במשפט שהפך להיות אבן דרך מוסרית בחייו של ר' ישראל - שפירסם אותו ואת הלקח הנלמד ממנו לכל אדם באשר הוא: **"כל זמן שהנך דולק - אפשר לתקן!"**

ת.נ.צ.ב.ה.

מושגים בהלכה

ביאור ענינים שונים בקצרה
להרחבת ידיעת התורה

• פרטי דינים מהלכות קידוש (המשך) •

< חיוב נשים בקידוש

נשים חייבות בקידוש, אע"פ שזו מצוה שהזמן גרמא, כיון שהן חייבות ב"לא תעשה", והוקש "זכור" ל"שמור", **לומר לך כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה. ולכן חייבות בקידוש כגברים** (שו"ע סי' רע"א ס"ב). ולכן **צריכות להיזהר להתפלל ערבית בליל שב"ק**, כי עיקר הקידוש מדאורייתא יוצאים ידי חובה בתפילה, והיות והבעל התפלל כבר, הרי הוא מחויב כעת בקידוש רק מדרבנן, והיא חייבת מדאורייתא, ואין דרבנן מוציא יד"ח דאורייתא. **אך יש שיישבו** ע"פ מש"כ **המנחת חינוך** (הובא בביה"ל שם), שכיון שתיקנו רבנן קידוש על הכוס, **הפקיעו את החיוב דאורייתא לגמרי שיוצאים בתפלה**, ולכן יכול להוציא הבעל את אשתו אע"פ שכבר התפלל, כיון ששניהם חייבים רק מדרבנן. ע"ש.

< טעימת המקדש והמסובין מן היין

המקדש חייב לשתות רוב רביעית [ובכוס צריך להיות שיעור רביעית לפחות] (- שו"ע סי' רע"א סי"ג. ובמ"ב שם סקס"ז כתב: "ושיעור זה די אפילו היה הכוס גדול שמחזיק כמה רביעיות"). **ויש מצוה לשאר המסובין לטעום גם כן מן הקידוש, אבל אינה חובה** (שו"ע סי' רע"א סי"ד: ומ"מ מצוה מן המובחר שיתעמו כולם"). אמנם דעת מרן הגרי"ז **מבריסק** זצוק"ל, שבקידוש היום שאומרים רק את הברכה על היין בלא נוסח מיוחד של הקידוש [כמו בלילה], אז הוא ליה כברכת הנהנין, שאין בזה דין "ערבות" להוציא את חבירו ידי חובה אלא א"כ טועם גם כן, כמו שאמרו בגמ' ברכות "לא ליתנהי ולא ליבריך" - **ולכן בקידוש היום חייב כל אחד מן המסובין לטעום מן היין של הקידוש מעיקר הדין. אבל כאמור, לדעת השו"ע והמ"ב, גם בקידוש היום אין הטעימה חובה אלא למצוה מן המובחר.**

(מתוך שיעור - כ אדר תשע"ח)

מכון 'דברי מאיר' | הרב מאיר סנדר

בית | מחנות של מורנו הרב שליט"א | ברוכות | גלויות | אורות | שאלות למורנו הרב שליט"א

דברי מאיר

חדש!

ברוכים הבאים
> לאתר החדש <

אנו שמחים לבשר לקוראינו הנכבדים
על פתיחתו בס"ד של

פורטל התוכן הרשמי של מורנו הרב שליט"א

< ארכיון גליונות 'דברי מאיר' > ארכיון שיעורי
מוה"ר שליט"א < הודעות > גלריות < שאלות
למוה"ר שליט"א > ועוד

כנסו לכתובת: <https://app.site123.com/?w=2982575>
או בלחיצה על הקישור: **מכון 'דברי מאיר'**
טעמו וראו כי טוב! הפיצו הלאה ליזכיו הרבים!

אורחות צדיקים

סיפורי מופת והנהגות קודש
מגדולי ומאורי הדור שליט"א

כ"ק מרן אדמו"ר **מבעלזא** שליט"א, נולד ביום ח' שבט התש"ח, ויה"ר שיאריך ימים על ממלכתו, בהנהגת עדתו הקדושה, בבריאות איתנה ונהורא מעליא, אכ"ר.

בשיחה עם האדמו"ר מפאפא זצ"ל (אדר תשמ"א) סיפר האדמו"ר שיבלחט"א: הרה"ק ר' אברהם מקאליסק זי"ע היה מנהיג עדת החסידים בארץ ישראל, והתגורר בטבריה. פעם הביאו לפניו יהודי ספרדי זקן שהיה משותק בכל גופו, ושכב רתוק למטתו, והלה בכה לפני הרבי שיתפלל עליו שימות, כי חיים כאלו אינם שוים מאומה...

שאלו הרבי: "האם אתה מניח תפילין בכל יום?!" ענה: "מניחים לי". אמר לו הרבי: "דע לך, שכדאי לחיות אפילו שנותיו של מתושלח - על מנת להניח תפילין אפילו יום אחד, ואפילו רק כמו שאתה מניח!"...

האדמו"ר מבעלזא שליט"א בטיש ט"ו בשבט התשע"ו (צילום: אנשיל בעק)

מכתבי תורה והוראה

שהשיב מורנו הרב שליט"א

נסיעה ברכב בשבת ע"י נהג גוי

בס"ד, טבת תש"פ

שאלה: אדם שעובד בדירה של אוטיסטים שחייבים פיקוח בשבת, והעמותה מספקת הסעה בליל שבת ומספקת הסעה לחזור בבוקר שהנהג הוא גוי (ניתן לישון בדירה, אך זה לא נוח בעליל, ויתכן גם שהעובד לא מוכן לעבוד ולהישאר במקום, כי יש לו משפחה וכדומה). האם מותר או אסור ליסוע ברכב עם הנהג הגוי, והאם קיימת עדיפות מסויימת?

תשובת מוה"ר שליט"א: לא מצינו בפוסקים דבר כזה, שמותר לחזור ברכב - אפילו על ידי גוי, ורק במקרה של פיקוח נפש מותר, כגון שהוא רופא ואם לא יתירו לו לחזור לביתו לא ירצה לבוא שוב ויש חשש פיקוח נפש (ועיין באריכות בספר שמירת שבת כהלכתה - בפרק "החולה והיולדת בשבת").

חזר השואל ושאל: זו בדיוק השאלה כאן, האם זה מוגדר כפיקוח נפש - כיון שישנם תרופות שהם חייבים לקבל נגד מחלות כמו סכיזופרניה, וכן גם אפליפיציה ועוד. ובנוסף, אם לא יהיה מדריך במקום - זה בודאי סכנת מוות כי הם לא אחראים לעצמם?

והשיב מוה"ר שליט"א: אין הגדרה בש"ס לפיקוח נפש, וצריך להתייעץ בזה עם מומחים אם זה נחשב לפיקוח נפש. ואם ע"פ דעת מומחים אכן זה מוגדר סכנה ופיקוח נפש, ודאי שיכול לחזור ברכב עם הנהג הגוי, כיון שפיקוח"נ דוחה את כל התורה כולה, ק"ו נסיעה ברכב ע"י גוי שאסורה רק מדרבנן.

(מתוך השו"ת באתר 'דברי מאיר')